

ЕСТРАДНО-ДЖАЗОВИЙ НАПРЯМ У КАМЕРНІЙ ТВОРЧОСТІ ДЛЯ ТРУБИ

У розвідці здійснено дослідження факторів формування національної камерної естрадно-джазової традиції музикування. Здійснено класифікацію наявного репертуару за складами, жанрами, стилевим орієнтирами. Особливу увагу приділено мистецьким змаганням з естрадно-джазовими номінаціями та брас-квінтетам як найбільш широко представленим камерним формам музикування мідних духових у даній сфері. Співвіднесено зарубіжну та національну складову у композиціях досліджуваної групи.

Ключові слова: камерне виконавство, естрадно-джазовий напрям, ансамблі з трубою у складі, аранжування та оригінальний доробок фахових композиторів.

Українське мистецтво виконання на мідних духових інструментах розпочало власний шлях у естрадно-джазовій сфері у 1920-19320-ті роки завдяки оркестрам під керівництвом Ю.Мейтуса у Харкові, В.Володарського, І.Ключарьова у Києві, інструментальним складам колективів Теа-джазу в Одесі і Львові, а в повоєнний період – низці біг-бендів (як, наприклад, оркестр Української республіканської естради, заснований у 1954 р. (від 1961 р. – «Дніпро»), біг-бенди Одеси, Запоріжжя, дитячий біг-бенд під керівництвом О.Гегеля (Кривий Ріг), численні естрадно-оркестрові колективи Львова. Вони виконували ужиткову (танцювальну та акомпануючу вокалістам) музику, опираючись на зарубіжні шлягери та композиції, створені у їх дусі.

Натомість камерні склади з трубою тривалий час залишаються на маргінесі професійної виконавської практики. Причинами цього є ставлення до естрадного мистецтва як до засобу ідеологічного впливу на маси у контексті радянської ідеології і, як наслідок, штучне гальмування ансамблевого виконавства даної сфери, її перехід у положення андеграунду чи у сферу обслуговування, тривала відсутність осередків фахової підготовки виконавців даної сфери (зокрема й на трубі), відсутність відповідних номінацій у конкурсних змаганнях. Звідси – одиничні звертання фахових митців до музики для камерних складів з трубою розважального плану протягом кількох десятиліть середини ХХ століття. У роки незалежності ситуація принципово змінюється: збільшується кількість і багатство складів та стилістики камерних колективів з мідними духовими (в т. ч. трубою) у складі, з'являються нові форми конвертування, численні різновиди конкурсно-фестивальних акцій, учасники камерного виконавства мають змогу здобувати спеціальну вищу освіту та демонструвати власне мистецтво в Україні та за кордоном. Усе це зумовлює кількісний ріст, багатство жанрів, складів та стилістики, високі запити щодо художніх і технічно-фахових якостей камерного доробку для трубних ансамблів естрадно-розважальної сфери.

Науковці до вказаної проблематики зверталися спорадично. Дотичні до даної проблеми заторкували В.Апатський («Віхи історії духового виконавства в Україні»), В.Богданов («Історія духового музичного мистецтва України (від витоків до початку ХХ ст.)»), Ю.Верменич («Джаз. Історія. Стили. Мастера»), М.Денисенко («Квінтели для духових українських композиторів кінця ХХ сторіччя та європейська ансамблева традиція») [4], П.Круль «Українські ансамблі духових інструментів поч. ХХ століття», В.Романко («Джаз у музичній культурі України : соціокультурна та музикознавча інтерпретації» (К., 2001). Особливі статистичні дані про колективи та персоналії виконавців на трубі естрадно-джазової сфери розкриває праця В.Симоненка («Українська енциклопедія джазу»), численний емпіричний матеріал розпорошений в рецензіях й анонсах конкурсів чи концертних виступів у періодиці [1; 5; 6], на офіційних сайтах колективів та виконавців [7; 9]. В.Посвалюк присвятив даному питанню підрозділ «Українські трубачі у мистецтві джазу» у дисертації «Шляхи становлення і проблеми розвитку української школи виконавства на трубі: історичний, професійно-виконавський, теоретико-методичний аспекти» (Київ, 2008) [8].

Проблема дослідження наявного репертуару брас-колективів та інструментальних формацій типу combo з трубами у складі полягає у обмеженому представництві творів названої групи в конкурсах академічного спрямування, тривалій відсутності нотних публікацій більшості композицій колективів розважальної сфери, орієнтованих виключно на внутрішні потреби, специфіці умовності функціонування фіксованого запису у спеціальних джазових колективах. Тому джерелом інформації служать також репертуарні списки, афіші, довідники НСКУ тощо. Мета даної розвідки розкрити фактори формування камерної естрадно-джазової традиції музикування, класифікувати наявний

репертуар за складами, жанрами, співвіднести у ньому зарубіжну та національну складову.

Тенденція до академізації форм концертної практики ансамблевих складів типу брас-квінтетів та похідних від них в Україні спостерігається лише останні два десятиліття. Особливу цінність складає їх представництво у конкурсах з номінаціями ансамблів мідних духових та вар'ете (розважальної музики найширшого плану). Творчі змагання стали потужним чинником збагачення та урізноманітнення репертуару численних інструментальних формацій та активним поштовхом до плекання професійних форм камерного музикування на мідних духових інструментах у національній музичній традиції. Дослідниця естрадно-джазового напрямку в баянно-акордеонному мистецтві М.Будда, відзначає: «Поява в межах авторитетних міжнародних конкурсів ... окремої номінації «музика вар'ете» (фольклорна, естрадна і джазова), створення відповідної оригінальної акордеонно-баянної літератури як для солістів, так і для різних ансамблевих складів, видання аудіо- та відеоносіїв із записами естрадно-джазових творів, концерти провідних музикантів світу з представленням різножанрових програм є незаперечним підтвердженням активізації процесу функціонування і розвитку цього напрямку сучасного мистецтва» [2, с. 2–3].

Так, зокрема, в Ялті проводиться Міжнародний фестиваль духової музики «Фанфари Ялти» ім. Василя Соколика*, який є спільним творчим проектом «Благодійного фонду розвитку мистецтва ім. В.Соколика», СПД Оксани Соколик за підтримки Міністерства культури АРК і Ялтинської міської ради. Вже у першому фестивалі (29–31 травня 2009 р.) взяли участь професійні, аматорські, студентські, дитячі колективи: духові, естрадні оркестри, ансамблі духових, ударних інструментів, солісти (вокалісти, інструменталісти, загальним рахунком понад 450 осіб). Наявність номінації «Естрадні (джазові) оркестри, ансамблі» дала можливість виявити найпотужніші сили серед оркестрових (біг-бендових), однорідних та мішаних складів у цьому напрямку виконавського мистецтва, де серед кращих були визнані джазовий оркестр Ялтинської МІЦ ім. А.Спендіарова (керівник Станіслав Коненкін) та Брас-ансамбль Харківського державного Університету мистецтв ім. І.Котляревського (керівник – Олег Федорков). Новаторським для України стали такі фестивальні форми концертного виконавства як концертні виступи на знаменитій ялтинській Набережній, марш-парад, дефіле духових оркестрів, Гала-концерт, що надало мистецькій події видовищності, масовості, доступності, демократичності та сприяло популяризації нових концертних форм серед масштабної інтернаціональної аудиторії міста-курорту.

Цей перелік продовжують академічні виконавські конкурси, дитячо-юнацькі конкурси та фестивалі, фестивалі універсального напрямку та естрадно-джазової спеціалізації: фестиваль «Харківські асамблеї», Всеукраїнський конкурс «Слобожанський вернісаж», що проходить під егідою Міністерства культури і туризму України з номінацією духові інструменти (валторна, труба, тромбон, туба), в рамках якої, окрім солістів, передбачена також можливість участі ансамблів (м. Харків), Всеукраїнський фестиваль духової та естрадної музики «Таврійські сурми» (м. Мелітополь) з номінацією «Ансамбль», дитячо-юнацький фестиваль мистецтв «Сурми звитяги» (Тернопіль-Вінниця-Львів), Всеукраїнський конкурс «Софіївські сурми» (м.Умань), Всеукраїнський конкурс «Дніпровські сурми» (м. Кривий Ріг), Всеукраїнський конкурс молодих виконавців на духових та ударних інструментах ім. В.Старченка (м. Рівне), Фестиваль-конкурс виконавців на духових інструментах «Полтавська весна 2002» (м. Полтава), Одеський Міжнародний джазовий фестиваль «JAZZ FEST» (Одеса), Фестиваль джазової музики, присвяченого пам'яті Сосо Трешчалі «СОСО.ДЖАЗ» в місті Южний «Черкаські джазові дні», Міжнародний молодіжний джазовий фестиваль «Джалітон» в м. Ялта (Україна), улюблені українськими колективами Міжнародний фестиваль мистецтв «Мерцишор», Міжнародний фестиваль «Сузір'я добра» (Молдавія) тощо.

Широку концертну та міжнародну гастрольну діяльність провадять філармонійні колективи та камерні ансамблі мідних інструментів в складі диксилендів та джаз-оркестрів, колективи спеціальних та непрофільних навчальних закладів з студентами та педагогами у складі. Саме завдяки їх діяльності формується стабільний камерний репертуар, налагоджується співпраця з фахівцями у галузі аранжування та фаховими митцями – авторами оригінальних композицій. Серед найбільш знаних в Україні та за кордоном: Брас-ансамбль Харківського Університету мистецтв (у складі 4 труби і 4 тромбона), Камерний ансамбль «Київ-Брасс» («KIEV-BRASS QUINTET») Національного будинку

* Заслужений артист України Василь Соколик – випускник Чернівецького музичного училища, тромбоніст, багатолітній (більше 40 років) керівник муніципального духового оркестру «Ялта»), неодноразово нагороджувався Почесними грамотами Міністерства культури України, Ради міністрів Криму та ВР АРК, був лауреатом Премії Автономної Республіки Крим за створення програми «Музика народів Криму». У 2003 році за значний внесок у розвиток музичної культури міста В.І.Соколику було присвоєно звання «Почесний громадянин міста Ялта» [9].

органної та камерної музики України, брас-квінтет «Мажор-Київ», brass-ансамбль «Слобожанський» (як самостійна концертна одиниця - мала інструментальна група одноіменного оркестру), біг-бэнд джаз-ансамбль «Магніфіка», створений на базі кафедри духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва Харківської державної академії культури, естрадно-джазовий оркестр «7+1» Харківського державного технічного університету будівництва група «Play Jam» та Jazz band «Dixie Joker» (Харків), Квінтет мідних духових інструментів «Leo Brass Quintet», духовий квінтет «West Brass Quintet» (Львів), Брас квінтет Уманського музучилища, та численні інші.

Створений 1990 року *камерний ансамбль «Київ-Брас»* Національного будинку органної та камерної музики України (спадкоємець брас-квінтету «Україна» / «Ukrainian brass») виконує різноманітний репертуар, у якому представлено композиції різних епох і країн, жанрів та стильових напрямків: від Бароко до класичного джазу. Його складають високопрофесійні музиканти-солісти: трубач Андрій Ільків, трубач Геннадій Шепель, тромбоніст Сергій Кашин, валторніст Михайло Залізник та тубіст Павло Сиротюк. Виконавську манеру ансамблю відрізняє красивий теплий звук, блискуча техніка, чиста інтонація, бездоганне відчуття стилю. Він успішно брав участь у міжнародних конкурсах та фестивалях, зокрема здобувши Другу премію на Міжнародному конкурсі камерних ансамблів у Парижі (1992), Диплом на Міжнародному конкурсі брас-квінтетів у Нарбоні (Франція, 1994), звання «Перший талант світу» на музичному фестивалі в Тулузі від Товариства любителів музики (Франція, 1995). Серед композицій досліджуваної групи вони виконують твори Джорджа Гершвіна, Леонарда Бернстайна, Аава Евальда, Джорджа Делера, Глена Міллера, Дейва Брубeka в аранжуваннях професійних композиторів Анатолія Серебреннікова й Андрія Білоусова, а також оригінальні твори Володимира Золотухіна [1]. Небуденною є й способи виконання: водночас із духовими учасники колективу застосовують численні шумові інструменти, залучають до виконання аудиторії, використовують потенціал інтерактивного спілкування з публікою, імпровізують окремі розділи виконуваних композицій [6].

Брас-ансамбль Харківського Університету мистецтв під керівництвом Олега Федоркова сформовано зі студентів та колишніх випускників музичного вишу, а основу репертуарного списку складає унікальна колекція партитур для мідних духових інструментів авторів, що представляють різні країни та епохи, зібрана протягом 30-річчя лідером колективу. Виконавську манеру колективу відрізняє прекрасний стрій, точність інтонування, культура виконання і різноманітність репертуару. Це створює можливість формувати різностильові тематичні програми, від ренесансу й бароко до авангарду й естради та джазових стандартів. Так, наприклад нещодавня програма «Музика для друзів» (листопад, 2012 р.) включала твори низки митців Європейських країн та США, серед яких п'єса американського композитора Карлайла Шарпа «Восхвалить Господа» для брас-квінтету і органу, «Скерцо і хорал» для квартету тромбонів угорського композитора Фрідьєфа Гідаша, поряд з якими прозвучав один з улюблених джазових стандартів «Дим» Джерома Керна, автором аранжування якого є відомий харківський композитор Віталій Чепеленко, а також композиції регіонального митця Володимира Золотухіна «Прелюдія в стилі блюз» і «Скоморохи», що стали візитною карткою колективу. «Головною рушійною силою їхньої творчості служить нестримне бажання всіх учасників до популяризації музики для брас-ансамблів, виводячи мідні духові інструменти з розряду «акомпанементу в оркестрі» у перший ешелон солістів. Просто чудово, що своєю творчістю і активністю Олег Федорков не тільки розширює кругозір своїх учнів, а й формує нові (добре забуті старі) смаки нашої публіки» [5]. У їх репертуарі є також «Маленька партита в стилі свінг» Л. Колодуба для двох труб і двох тромбонів.

Львівський колектив *«Leo Brass Quintet»* заснований у лютому 2005 року з солістів симфонічних оркестрів оперного театру ім. С. Крушельницької та обласної філармонії, є постійним учасником фестивалів, виставок, презентацій, різноманітних мистецьких акцій у Львові та інших містах України та Польщі, має лауреатське звання (Гран-прі) II Всеукраїнського відкритого конкурсу молодих виконавців на духових та ударних інструментах ім. В.Старченка в Рівному. У його концертних програмах наявний обширний перелік (близько 300 найменувань) різностильової музики від доби ренесансу до джазових композицій (в т.ч. «La Cumparsita» Герардо Матоса Родрігеса, естрадно-джазові версії класики – «Bossa Nova Bach», в аранжуванні Річарда Штольца (Richard Stoltzman), «Dixie Bach», «Mozart Madigan» та «Gollywog's Cake Walk» К.Дебюсі), інструментальні аранжування зарубіжної й української пісенної естради («When I'm Sixty-Four» та «Yesterday» (з репертуару «The Beatles»), «Очі волошкові» В.Сабадаша).

Подібну репертуарну політику веде й *брасс квінтет «Мажор-Київ»**, під орудою трубача Віктора Слупського, на афішах якого поряд з творами минулих епох фігурують «Полька pizzicato» Й.Штрауса, «Джайв для п'яťох» П.Нагле, «Libertango» А.П'яцолли і твори українських митців – «Ліричний ескіз» А.Канерштейна, «Український диксиленд» Л.Колодуба.

Основу репертуару більшості вітчизняних камерних складів з трубою складають аранжування й переклади. Проте слід відзначити наявність у концертних програмах низки цікавих і вельми популярних оригінальних композицій зарубіжних авторів, які виникли з ростом активності їх концертнування: 2 Брас-квінтели Малкольма Арнольда, «Танцювальна сюїта» Леонарда Бернстайна, «Балетна сюїта» Віталія Буяновського, «Ранкова музика» Пауля Хіндемита, 4 Брас-квінтели Віктора Евальда.

До названого переліку слід долучити й різнопланові опуси українських фахових митців для брас-квінтели: «Український диксиленд» для квінтели мідних духових інструментів (1989 р.) Л.Колодуба, «Прелюдія в стилі блюз» і «Скоморохи» Володимира Золотухіна (як згадувалось вище, написані на зламі століть на замовлення Олега Федоркова – керівника для «Харків-брас» на початку функціонування колективу), «Музика» для брас-квінтели і фортепіано Б.Фроляк.

Довільні ансамблеві склади мідних духових з трубами представлено творами «Маленьке негрятко» (1985 р.) та «Маленька партита в стилі свінг» (1995 р.) для двох труб і двох тромбонів Л.Колодуба; «Вальс», «Копав, копав криниченьку» для двох труб і двох тромбонів, «Романс», «В горах Бахчисараю», «Самба» для естрадного ансамблю В.Іванова; Сюїта» для секстету мідних духових В.Полевого (1966 р.); «Ліричний ескіз» та «Capriccio» для квінтели мідних духових інструментів А.Канерштейна; «Втеча», «Південна ніч» для брас-квінтели В.Власова; «Знайома мелодія» та низка обробок кримсько-татарського пісенного фольклору для двох труб і фортепіано Е.Налбандова; «Концерт» для брас-квартету В.Пацери; «Свято труб» для шістнадцяти труб Є.Станковича «Фантазія на теми «Бітлз»» для естрадного ансамблю В.Годзяцького та ін.

Численними є аранжування на камерні склади творів, написаних для духового оркестру чи естрадного/джазового ансамблю. Зокрема популярністю користуються переклади численних композицій Юрія Саульського («Весняний дощ», «Джаз-вальс», сюїта «Джазовий калейдоскоп»), творів П.Яровинського, В.Чепеленка, І.Тараненко, В.Пацери, В.Власова, М.Денисенко.

Слід відзначити й солістів-виконавців, як інтерпретаторів композицій естрадно-джазового напрямку (А.Самітов, В.Безкаравайний, В.Поляков, В.Копоть, В.Щериця, М.Рудий, В.Пшеничников, В.Самусенко, М.Кормушин та ін. [8, с. 12]. Яскравою постаттю у виконавстві на трубі постає тернополянин Андрій Ільків – заслужений артист України (2009), випускник музичних училищ міст Рівного і Хмельницького (класи труби Андрія Кібіти та Романа Андросюка) та в Національній музичній академії України ім. П.І.Чайковського (клас Олександра Чуприни), лауреат численних національних та міжнародних конкурсів, учасник вищезгаданого колективу «Київ-Брас» (перша труба), який веде повноцінну багатопланову сольну виконавську діяльність**. Однак особливо вагомим є його внесок у розвиток естрадно-джазової лінії камерного виконавства на мідних духових інструментах, який заслуговує на окремий розгляд. З 2000 А.Ільків співпрацює з офіційним представником корпорації YAMANA в Україні – компанією «Джаз-клуб», за підтримки якого були організовані концерти квінтели «Київ-брас» присвячені Луїсу Армстронгу, Джоржу Гершвіну, Ісааку Дунаєвському, спільні програми за участю Фреда Міллса – трубача легендарного «Canadian Brass». Музикант постає ініціатором авторських мистецьких проєктів – «Її високість труба запрошує» та Вечір пам'яті Тимофія Докшицера. У власному сольному репертуарі виконавця представлено такі композиції досліджуваної групи як «Аве Марія», «Облівіон», «Мілонга сін палабрас» А.П'яцолли, естрадно-джазовий цикл «Грай, труба!» російського композитора О.Варламова, інструментальні версії вокальних творів «Серенада», «Я знаю, чому...» Г.Міллера, «Коли заснули сині гори...», «Ой ти, дівчино, з горіха зерна» А.Кос-Анатольського.

При ознайомленні з виконавськими програмами солістів та формами їх співпраці з

* До складу колективу входять також Бойчук Ігор (труба), Череватенко Сергій (труба), Прокопчук Олександр (валторна), Сиберт Дмитро (тромбон).

** Музикант як соліст виступав перед слухачами Німеччини, Франції, Великобританії, Італії, Іспанії, Польщі, Сербії, Білорусії, Китаю в таких залах, як Queen Elizabeth Hall в Лондоні, філармонії м. Белград, Палаці республіки та органному залі в м. Мінськ та ін. Майже 10 років – соліст та концертмейстер групи мідних духових всесвітньо відомого симфонічного оркестру «Філармонія Націй», заснованого Леонардом Бернстайном, під орудою професора Юстуса Франца. Проводить майстер-класи в багатьох містах України, Італії, Франції, Німеччини, є членом журі Всеукраїнських та міжнародних конкурсів і фестивалів.

професійними композиторами, стає очевидним переважання здійснених ними аранжувань та перекладів світових шлягерів для найрізноманітніших інструментів та вокальних голосів («Ніжно» В.Гросса, «Ніч в Тунісі» Д.Гілеспі, «Сер Дюк» С.Вандера, залучення до репертуару творів низки митців зарубіжжя («Жвава паризька вулиця» Б.Пауела, п'єси з посібника О.Степурка «Трубач в джазі», «Подвійний удар» Х.Сільвера, «Блюзовий квадрат», «Шалений блюз» Ф.Хабарі).

Водночас слід констатувати й певну групу оригінальних композицій естрадно- та джазово-академічного плану: «Балада» для труби і фортепіано та «Концертна балада» для труби з естрадно-симфонічним оркестром (1977) Ю.Саульського, «Щедрівка» для труби і фортепіано М.Денисенко, «Чекання. Три сигнали» для труби і малого барабана О.Гугеля, «Годинник» для труби і фортепіано В.Подвали, «Побажання» для труби і фортепіано В.Тиможинського, «Елегія» для труби і фортепіано В.Іванова та ін.

Таким чином, формування естрадно-джазового напрямку у камерному репертуарі з трубою у складі в Україні зумовлене такими факторами як традиції використання труби як провідного мелодичного інструменту у естрадних колективах типу combo, діксилендах і біг-бендах; виокремлення ансамблевого складу брас-квінтету як провідної форми камерного концертування мідних духових з різностильовими чи тематичними програмами, в яких розважальна музика естрадно-академічного плану займає вагоме місце; необхідності забезпечення зразків національного репертуару естрадно-джазового чи естрадно-академічного напрямку з метою представництва у академічних чи джазово-естрадних сферах конкурсно-фестивального руху, створення виконавської бази для філармонійних колективів названої групи, забезпечення дидактичного матеріалу для інструменталістів відповідних виконавських спеціальностей у фахових навчальних закладах.

Камерно-ансамблевий репертуар з участю труби складають твори наступних складів: для соліста з фортепіано (органом, ударними, баяном тощо), однорідні та мішані ансамблі мідних духових, брас-квінтет, малий естрадний ансамблевий склад. З позиції жанрових орієнтирів дану групу формують оригінальні композиції зарубіжних митців, переклади джазових стандартів та популярних пісенних зразків традиційного естрадного репертуару, танцювальна музика, національні фольклорні та естрадно-пісенні опрацювання й світова академічна класика у стилістиці латинос, джаз, свінг, диско тощо, а також оригінальні естрадно-академічні композиції українських музикантів (переважно з практичним досвідом роботи як очільників чи учасників виконавських колективів).

1. Бентя Ю. Як стають найкращими трубачами? / Юлія Бентя // День. – № 42. – 2011. – 11 березня.
2. Булда М. В. Естрадно-джазова музика в акордеонно-баянному мистецтві України другої половини ХХ – початку ХХІ століття : композиторська творчість і виконавство : дисерт. на здоб. наук. ступеня кандидата мистецтвознавства : спец. 17.00.03 – «Музичне мистецтво». – М. В. Булда. – Харків, 2007. – 17 с.
3. Варламов А. В. Играй, труба / А. Варламов // Эстрадные пьесы : для трубы и фп. – М. : Советский композитор, 1975. – С. 3-5.
4. Денисенко М. Квінтети для духових українських композиторів кінця ХХ сторіччя та європейська ансамблева традиція / М. Денисенко // Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського : Проблеми методики та виконавства на духових інструментах. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Кн. 1, вип. 70. – С. 114–128.
5. Жигалова Е. Все красавцы-усачи – в трубы дуют трубачи / Екатерина Жигалова // Время. – 2012. – 8 ноября. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://timeua.info/081112/67199.html>
6. [б.а.] Квінтет «Киев-брас» в Доме органной и камерной музыки // Журнал «Коммерсантъ Weekend». – 2009. – №227 (1048). – 25.12
7. Комаренко Т. Андрій Ільків. Біографія / Тимур Комаренко. – Андрій Ільків. Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ilktiv.kiev.ua/bioua.htm>
8. Посвалюк В. Т. Шляхи становлення і проблеми розвитку української школи виконавства на трубі : історичний, професійно-виконавський, теоретико-методичний аспекти. : дисерт. на здоб. наук. ступеня кандидата мистецтвознавства : спец. 17.00.03 – «Музичне мистецтво» / В.Т.Посвалюк. – Київ, 2008. – 20 с.
9. Турчинский Б. Конкурс юных духовиков в Ялте / Борис Турчинский. – 2010. – 11.11. // Официальный сайт фестиваля «Фанфары Ялты». – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://fanfary.fest.yalta.ua/index.php/k2/bag/91-2011-11-10-18-42-41>

В статтє осуцествлено исслєдование факторов формирования национальной камерной эстрадно-джазовой традиции музицирования. Сделана попытка классификации имеющегося репертуара по составам, жанрам, стилевым ориентирам. Отдельное внимание уделено творческим соревнованиям с эстрадно-джазовыми номинациям и брас-квинтетам как наиболее широко представленным камерным формам музицирования медных духовых в данной сфере. Соотнесены зарубежная и национальная составляющие в композициях исследуемой группы.

Ключевые слова: камерное исполнение, эстрадно-джазовое направление, ансамбли с трубой в составе, аранжировки и оригинальное наследие профессиональных композиторов.

In the article the study of factors in the formation of the national chamber pop-jazz tradition of music making. An attempt to classify the existing repertoire of composition, genre, stylistic reference points. Special attention is paid to the creative competition with pop and jazz categories and brass quintet as the most abundant forms of chamber music playing brass in this area. Correlated foreign and national components of the compositions of the study group.

Key words: chamber music performance, pop-jazz direction, ensembles with a pipe in the composition, arrangements and original heritage of professional composers.

УДК 78.421

Тетяна Молчанова

ДЖЕРЕЛОЗНАВЧА БАЗА ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ СПІЛЬНОГО ВИКОНАВСЬКОГО ПРОЦЕСУ ТА МИСТЕЦТВА ПІАНІСТА-КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА

У статті зроблена спроба дискурсно прослідкувати становлення теоретичного дослідницького простору з питань спільного виконавського процесу та у цьому контексті – мистецтва піаніста-концертмейстера.

Ключові слова: спільний виконавський процес, піаніст-концертмейстер, теоретичні дослідження.

Компаративний аналіз історичної та сучасної практики спільного виконавства та мистецтва піаніста-концертмейстера передбачає необхідність під новим кутом зору розглянути накопичені результати музикознавчих, естетичних, методичних досліджень. Адже за нових соціально-економічних умов об'єктивно посилюється значення наукових розвідок, що впливають на системну впорядкованість освітніх процесів, а також створюють можливість їх прогностичного моделювання й успішного керування ними. Відсутність спеціалізованого курсу вивчення теорії та історії концертмейстерського мистецтва у культурно-історичному контексті виводить на необхідність наукових визначень феномену концертмейстерської діяльності, а також зміни в усвідомленні самого партнерства, яке характеризується, насамперед, не допоміжною, а паритетною роллю у спільному виконавському процесі.

Метою статті є аналіз теоретичних досліджень з питань спільного виконавського процесу та у цьому контексті – мистецтва піаніста-концертмейстера.

Неозорому корпусу теоретичних досліджень специфіки мистецтва спільного музикування удвох та в ансамблі – вже понад два століття, хоча ще у давні часи спорадично з'являлися згадки про цей різновид виконавства. До прикладу, перший спомин знаходимо у І.Златоуста, який вельми популярно розповідав про стародавнє мистецтво кіфародів і авлетистів: «Якщо приїжджає якийсь прекрасний музикант, то ... люди заповнюють театр та, покидавши все ..., поспішаючи, сідають і з великим задоволенням слухають [виконання] пісень з інструментальним супроводом, перевіряючи співзвучність обох. ... Заможні люди після трапези обов'язково приводять кіфародів і авлетистів; вони перетворюють свій будинок на театр» [Цит. за: 4, с.10]. У «Слові о полку Ігоревім» існує згадка про супровід (на гуслах): «Не лебедю, то сокіл доганяє, ген в дали, лиш Боян свої пальці пускає, віщі пальці на струни, – щоб грали князям славу і честь повідали» [Цит. за: 8, с.50].

У XVII ст. папа Бенедикт XIV* вже давав наставлення щодо самого процесу акомпанування: «Музика церковного співу повинна від театральної відрізнятись та такою бути, щоб слова були

* Бенедикт XIV (латин. *Benedictus PP. XIV*), Просперо Лоренцо Ламбертіні, італ. *Prospero Lorenzo Lambertini*, (31.03.1675, Болонья, Італія – 3.05.1758, Рим, Італія) – 247 Папа римський, який правив з 17.08.1740 по 3.05.1758. Заснував Римську археологічну академію, у Римському університеті відкрив відділення хімії, фізики та математики. Підтримував письменників та артистів. У Болоньї створив спеціальний факультет для жінок та анатомічний музей. Підтримував листування з відомими людьми епохи Просвітництва. Займався реставруванням римських пам'яток та побудовою нових, за що був шанований не лише у Римі, а й за його межами.